

LOCKE: 12 PREGUNTES BÀSIQUES

Ramon ALCOBERRO

1.- En el pensament de Locke (com en el de Hobbes) no hi ha lloc per a les idees innates. Per què?

RESPOSTA: Una idea per a Locke és sempre una representació que la ment fa d'alguna cosa i sense experiència no hi pot haver representació de res. Ni tan sols la consciència que tenim de nosaltres mateixos pot ser una idea innata perquè no la tenim sempre: es torna discontinua per intervals com el somni, l'anestèsia o la pèrdua de coneixement. A més si les idees innates existissin ho sabríem per un consens general: els nens i els folls també les tindrien; cosa que no succeeix de cap manera!.

2.- Això vol dir que si hi haguessin idees innates serien conscients?

RESPOSTA: Efectivament, per a Locke una percepció inconscient seria una contradicció. El que percebo m'arriba sempre pels sentits externs o interns. Una 'percepció inconscient' és absurda perquè no sabria que la percebo.

3.- Com és la ment quan naixem?

RESPOSTA: És una 'tabula rasa', un quadre no pintat, una pissarra buida, un paper en què no hi ha res escrit. Els materials en què es basa la consciència de l'home provenen exclusivament de l'experiència.

4.- Però Locke no està d'acord amb els qui diuen que l'experiència es redueix a la sensació. Per què?

RESPOSTA: Perquè els continguts dels sentits són les 'idees' que no estan en dubte. El dubte cartesià no fa referència a l'existència de les idees en la ment ('pensar' és una idea innata!), sinó a la correspondència entre el pensament i el món. Locke també considera que els continguts del pensament provenen de les sensacions, però hi ha també una experiència interior.

5.- Locke sosté que no tan sols percebem el món extern sinó també les nostres operacions mentals?

RESPOSTA: Efectivament, també recordem, imaginem, etc. Les percepcions no només provenen del món extern sinó de les operacions internes de la nostra ment.

6.- Tenim diversos tipus d'idees?

RESPOSTA: Efectivament, Locke distingeix entre l'esfera de les sensacions (les 'idees de sensació') i les 'idees de reflexió' com per exemple el desig, la voluntat... En cap cas, però, no podem tenir un coneixement més extens que les nostres idees, motiu pel qual ens hem de resguardar de les proposicions universals no ben fonamentades.

7.- Què és una 'idea simple'?

RESPOSTA: És el material en brut que ens ofereix l'experiència, les qualitats dels objectes (els colors, per exemple!) i els fets mentals simples. Es tracta d'un material davant el qual la ment humana és passiva.

8.- Per què diu Locke que la ment humana és passiva?

RESPOSTA: Quan diu que la ment humana és passiva vol dir que rebem les impressions i, per tant, que no les creem. Ni un geni podria inventar-se una idea simple! Però això no vol dir que la nostra ment no sigui selectiva. La ment selecciona les idees simples en base als nostres esquemes mentals, als nostres interessos, etc. En definitiva, a partir de les idees simples la ment elabora idees complexes.

9.- Però com sap Locke que el món extern existeix?

RESPOSTA: Les sensacions que rebem impliquen l'existència real d'un món extern. Els diversos sentits (vista, tacte, oïda...) convergeixen, a més, en donar-nos a testimoniar les mateixes coses. I quan ens falla un òrgan dels sentits corporals coneixem el món d'una manera més imperfecta. Amb tot l'existència del món extern no és segura, sinó probable. Hume, en canvi, dirà posteriorment que l'existència del món extern pot ser posada en dubte perquè l'únic evident és que tenim sensacions, però no és evident d'on provenen.

10.- Què diu Locke sobre la idea de substància?

RESPOSTA: La idea de substància no és només una combinació d'idees referides a la qualitat singular (la fragància, el color, el tacte... d'un objecte), sinó el suport d'aquestes qualitats. Segons Locke hem creat la idea de substància perquè combinem les idees de qualitats que tenim al davant (la 'figura' d'en Jordi, el 'color' dels seus cabells, les 'paraules' que emet, la 'veu...') amb la idea d'un suport del qual aquestes qualitats, per així dir-ho, 'pengen'. Com que determinats atributs d'un subjecte sempre apareixen junts, tendim a creure que aquestes qualitats necessiten un suport que anomenem 'substància'. Però aquesta no és cap 'idea clara i distinta', com afirmava Descartes, sinó que en Locke aquest 'suport' que és la substància existeix però com una idea fosca i confusa. Només les idees simples són clares i distintes i per això només en podem fiar d'elles.

11.- La idea de substància en Locke és la contrària de la del racionalisme?

RESPOSTA: Quan Descartes o Spinoza parlen de la substància la funden sobre l'evidència racional, no sobre l'experiència. A més, per als racionalistes la substància cartesiana és una idea innata – tesi que els empiristes no accepten.

12.- Com sabem què és el 'jo'?

RESPOSTA: En Locke el 'jo' és una intuïció que és copsa immediatament. El jo té un valor absolut però la seva validesa està vinculada a la coherència entre les idees de sensació i de reflexió. Aquesta tesi serà discutida per Hume per a qui el jo és només el conjunt de les nostres percepcions, unides per la memòria. En Locke l'única realitat externa que es pot demostrar amb un valor absolut és la idea de Déu.